Informácie o finančných nástrojoch a rizikách s nimi spojenými

RM – S Market o.c.p., a.s. poskytuje klientom investičné služby a vedľajšie služby spojené s nasledovnými finančnými nástrojmi :

a) akcie a iné cenné papiere, s ktorými sú spojené obdobné práva ako s akciami (ďalej len „akcie“),
b) dlhopisy a iné dlhové cenné papiere (ďalej len „dlhopisy“),
c) nástroje peňažného trhu,
d) cenné papiere alebo majetkové účasti vo fondoch kolektívneho investovania (ďalej len „Fondy“)
e) opcie, futures, swapy, forwardy a iné derivátové zmluvy týkajúce sa cenných papierov, mien, úrokových mier alebo výnosov, emisných kvót alebo iných derivátových nástrojov, finančných indexov alebo finančných mier, ktoré môžu byť vyrovnané doručením alebo v hotovosti,
f) opcie, futures, swapy, forwardy a iné derivátové zmluvy týkajúce sa komodít, ktoré sa musia vyrovnať v hotovosti alebo sa môžu vyrovnať v hotovosti na základe voľby jednej zo zmluvných strán inak ako z dôvodu platobnej neschopnosti alebo inej udalosti, ktorá má za následok ukončenie zmluvy,
g) opcie, futures, swapy a iné derivátové zmluvy týkajúce sa komodít, ktoré sa môžu vyrovnať doručením, ak sa s nimi obchoduje na regulovanom trhu, na mnohostrannom obchodnom systéme alebo na organizovanom obchodnom systéme, okrem veľkoobchodných energetických produktov, s ktorými sa obchoduje na organizovanom obchodnom systéme a ktoré sa musia vyrovnať doručením,
h) opcie, futures, swapy, forwardy a iné derivátové zmluvy týkajúce sa komodít, ktoré sa môžu vyrovnať doručením, neuvedené v písmene f), ktoré neslúžia na podnikateľské účely a majú charakter iných derivátových finančných nástrojov,
i) derivátové nástroje na presun úverového rizika,
j) finančné rozdielové zmluvy,
k) opcie, futures, swapy, forwardy a iné derivátové zmluvy týkajúce sa klimatických zmien, dopravných sadzieb, miery inflácie alebo iných úradných hospodárskych štatistík, ktoré sa musia vyrovnať v hotovosti alebo sa môžu vyrovnať na základe voľby jednej zo zmluvných strán inak ako z dôvodu platobnej neschopnosti alebo inej udalosti, ktorá má za následok ukončenie zmluvy, ako aj iné derivátové zmluvy týkajúce sa aktív, práv, záväzkov, indexov a iných faktorov, neuvedené v tomto odseku, ktoré majú charakter iných derivátových finančných nástrojov a obchoduje sa s nimi na regulovanom trhu, na mnohostrannom obchodnom systéme alebo na organizovanom obchodnom systéme.

1. Opis najvýznamnejších všeobecných rizík spojených s finančnými nástrojmi

Menové riziko je riziko zmeny hodnoty finančného nástroja vyjadreného v jednej mene v dôsledku zmeny výmenného kurzu tejto meny voči mene, v ktorej je tento nástroj denominovaný. Toto riziko sa môže prejaviť napríklad ak investor investuje v domácej mene do finančných nástrojov denominovaných v cudzích menách a v domácej mene aj hodnotu tejto investície porovnáva.

Riziko kolísania (volatility) je trhové riziko kolísania hodnoty finančných nástrojov najmä v dôsledku zmeny podmienok na finančných trhoch, na ktorých sa finančný nástroj obchoduje. Toto riziko sa môže významne prejaviť predovšetkým pri porovnávaní hodnoty finančného nástroja počas kratšieho obdobia.

Riziko likvidity je riziko zníženej možnosti dostatočne rýchlo predať finančný nástroj za trhovú cenu. Významnosť tohto rizika závisí od trhu, na ktorom sa finančný nástroj obchoduje, od množstva účastníkov tohto trhu, od množstva majiteľov alebo potenciálnych majiteľov nástroja, od hodnoty objemu požadovaného predaja a od samotného finančného nástroja. Ak nie je finančný nástroj obchodovaný na žiadnom regulovanom trhu alebo napríklad ak nebol vydaný formou verejnej ponuky, jeho likvidita môže byť významne obmedzená.

Riziko vyrovnania je riziko spojené s možnosťou, že protistrana obchodu alebo ten kto zabezpečuje jeho vyrovnanie nesplní svoje záväzky včas a v plnej výške. Riziko sa môže prejaviť nezaplatením kúpnej ceny alebo nedodaním kupovaného finančného nástroja. Riziko krajiny je spojené najmä s politickými, ekonomickými alebo právnymi (napríklad daňovými) rizikami existujúcimi v danom štáte, prípadne regióne. Významnejšie sa toto riziko môže prejaviť pri investovaní na tzv. rozvíjajúcich sa trhoch (napríklad krajiny, ktoré nie sú členom OECD).

Riziko inflácie : riziko vyplývajúce z inflácie, t.j. zo znehodnocovania investovaných peňažných prostriedkov;

2. Všeobecný opis povahy finančných nástrojov a osobitných rizík s nimi spojených

A) **Akcie** sú cenné papiere, ktoré reprezentujú časť základného imania akciovej spoločnosti, ktoré dané akcie emitovala. Majiteľ akcie je akcionárom akciovej spoločnosti. Akcie oprávňujú ich majiteľa (akcionára) hlasovať na valnom zhromaždení, podieľať sa na riadení akciovej spoločnosti, na jej zisku a na likvidačnom zostatku pri zániku spoločnosti.

Výnos z investovania do akcií môže byť dosiahnutý formou dividendy alebo zmeny trhovej ceny akcie. Vyplatenie a výška dividendy je premenlivá a závisí od výsledkov hospodárenia akciovej spoločnosti a rozhodnutia valného zhromaždenia akcionárov. Zmena trhovej hodnoty akcií obvykle výrazne podstatnejšie ovplyvňuje celkový výnos z investovania do akcií.

Riziko volatility je pri akciách významnejšie v porovnaní s inými finančnými nástrojmi.
Osobitné akciové riziko je riziko zmeny hodnoty akcie v dôsledku zmeny celkovej situácie na akciových trhoch alebo v dôsledku zmeny vnímania konkrétnej akcie (akciovej spoločnosti) medzi účastníkmi trhu. V kritických prípadoch (napríklad úpadok spoločnosti) môže toto riziko viesť až k strate celej investície. Osobitné akciové riziko je spravidla vyššie pri akciách menších spoločností a naopak.

B) **Dlhopisy** sú cenné papiere, pri ktorých je ich majiteľ veriteľom toho kto dlhopisy vydal (emitent, dlžník). Emitent dlhopisu má povinnosť vyplatiť majiteľovi menovitú hodnotu v stanovený deň splatnosti a platiť úrok (kupón) podľa vopred definovaných podmienok.
Výnos z investovania do dlhopisov je tvorený kupónovým výnosom a prípadným kapitálovým výnosom. Kým kupón je obvykle vopred známy, kapitálový výnos môže vznikať ako rozdiel medzi cenou dlhopisu pri jeho nákupe a predaji, resp. ako rozdiel medzi jeho cenou pri vydaní a pri splatení. Celkový výnos dlhopisu môže byť preto vopred presne vypočítaný len za predpokladu, že ho majiteľ bude držať až do splatnosti (výnos do splatnosti).

Existuje niekoľko druhov dlhopisov, podľa typu emitenta môže ísť o štátne, bankové, komunálne či podnikové dlhopisy. Osobitným druhom dlhopisov sú hypotekárne záložné listy, kryté nehnuteľnosťami.
Na finančných trhoch sa s dlhopismi obchoduje obvykle vo vysokých objemoch a obvykle mimo regulovaných trhov, preto riziko likvidity najmä pre investora s nižším objemom investície je významne vyššie.

Osobitné kreditné riziko je riziko zmeny hodnoty dlhopisu v dôsledku zmeny bonity emitenta a zmeny jeho vnímania medzi účastníkmi trhu. V kritických prípadoch (napríklad úpadok emitenta) môže toto riziko viesť k nesplneniu záväzkov emitenta a teda až k strate celej investície. Stupeň významnosti tohto rizika môže byť vyjadrený napríklad formou tzv. ratingu. Tento priraďujú renomované ratingové agentúry. Kreditné riziko emitentov s vysokým ratingom (napríklad AAA) je výrazne nižšie v porovnaní s rizikom emitenta s nižším ratingom (napríklad BB) alebo bez ratingu.

Osobitné úrokové riziko je riziko zmeny hodnoty dlhopisu v dôsledku zmeny úrovne úrokových sadzieb na finančnom trhu. Ak úrokové sadzby na trhu rastú, hodnota dlhopisov obvykle klesá a naopak.

C) **Nástroje peňažného trhu** sú finančné nástroje, s ktorými sa obvykle obchoduje na peňažnom trhu. Splatnosť nástrojov peňažného trhu je teda kratšia, spravidla do jedného roka. Medzi nástroje peňažného trhu patria najmä pokladničné poukážky a vkladové listy. Stupeň významnosti väčšiny rizík je pri nástrojoch peňažného trhu obvykle nižší v porovnaní s dlhopismi.

D) **Fondy** sú finančné nástroje tzv. kolektívneho investovania. Kolektívnym investovaním je zhromažďovanie a správa peňažných prostriedkov veľkého množstva individuálnych investorov a následné hromadné investovanie týchto prostriedkov do cenných papierov a iných finančných nástrojov.

Výnos z investície do Fondov je premenlivý a nemožno ho stanoviť vopred, závisí od výnosov jednotlivých Finančných nástrojov v majetku Fondu. Časť dosiahnutého výnosu môže byť podľa podmienok Fondu (štatút a prospekt) vyplatená formou dividendy.

Existuje niekoľko základných druhov Fondov, podľa zamerania investičnej stratégie a spôsobu investovania môže ísť napríklad o:

- fondy peňažného trhu - obvykle investujú výhradne do nástrojov peňažného trhu a krátkodobých dlhopisov s priemernou splatnosťou (alebo duráciou) do jedného roka,

- dlhopisové fondy - obvykle investujú do dlhopisov a iných nástrojov s pevným príjmom s priemernou duráciou dlhšou ako jeden rok, pričom podiel iných investícií je podstatne limitovaný (max. 10%),

- akciové fondy - obvykle investujú väčšinu aktív (aspoň 67%) do akcií a iných akciových investícií,

- zmiešané fondy - zahŕňajú obvykle ľubovoľné kombinácie vyššie spomenutých Fondov,

- fondy fondov - obvykle investujú väčšinu aktív (aspoň 67%) do iných Fondov,

- fondy nehnuteľností - investujú do nehnuteľností a iných finančných nástrojov, ktorých výnos je od nehnuteľností odvodený.

- Exchange Traded fond (ETF) : finančný nástroj, ktorý reprezentuje vo forme akcií vlastníctvo v špecializovanom fonde. Fond spravuje portfólio hotovosti a finančných nástrojov, ktorými sa snaží čo najvernejšie kopírovať výkon a dividendový výnos špecifických indexov, komodít a pod. Keďže majú ETF formu akcií, sú na rozdiel od podielových fondov oceňované a obchodované počas celého obchodovania na burze a investor má možnosť bežným spôsobom kúpiť alebo predať celé portfólio ETF obsiahnuté v jednom ETF;

S investíciou do Fondov sú primerane spojené všeobecné i osobitné riziká spojené s jednotlivými finančnými nástrojmi. Vzhľadom k povahe týchto nástrojov, ktorých cieľom je obmedzovanie a rozkladanie rizík, je úroveň jednotlivých rizík pri Fondoch obvykle nižšia, resp. diverzifikovaná v porovnaní s jednotlivými finančnými nástrojmi.

Osobitné riziká sú spojené s rôznymi právnymi formami Fondov a ich rôznym stupňom regulácie. Najvyššiemu stupňu ochrany, kontroly a tým aj najnižšiemu stupňu rizika z tohto pohľadu podliehajú otvorené fondy regulované na úrovni členských krajín Európskej únie (tzv. UCITS). Úroveň regulácie, ochrany práv investorov a miera rozkladania rizík môžu byť pri Fondoch registrovaných v iných krajinách (najmä mimo OECD) výrazne nižšie.

Osobitným rizikám podliehajú napríklad uzavreté fondy (bez práva inves tora na vrátenie podielového listu) alebo špeciálne fondy (investujúce do rizikového kapitálu alebo do nehnuteľností).

Osobitným režimom sa riadi aj investovanie Fondov určených pre kvalifikovaných alebo profesionálnych investorov, ktoré predpokladajú určité znalosti a skúsenosti na strane klienta. Zákonné požiadavky a obmedzenia nie sú tak prísne ako v prípade štandardných európskych fondov. Fondy kvalifikovaných investorov môžu investovať do širokej škály finančných i nefinančných aktív (napr. nehnuteľnosti, pohľadávky, pôžičky) a môžu mať formu podielového fondu i investičného fondu s vlastnou právnou subjektivitou.

E) **Zmenka** je cenný papier, ktorý možno definovať ako písomný záväzok, ktorý musí mať presne určenú formu. Majiteľovi zmenky poskytuje právo požadovať v určenej lehote úhradu, resp. výplatu peňažnej sumy uvedenej na zmenke.

Náležitosti zmenky:

1. označenie, že ide o zmenku, pojaté do vlastného textu listiny, vyjadrené v jazyku, v ktorom je zmenka napísaná
2. dátum a miesto vystavenia zmenky
3. dátum (termín) splatnosti zmenky
4. suma, na ktorú je zmenka vystavená + mena
5. meno toho, kto má platiť (v prípade cudzej zmenky)
6. meno toho, komu alebo na rad koho sa má platiť
7. miesto, kde bude zmenka uhradená
8. meno, adresa a podpis vystaviteľa zmenky

Výnos je tvorený rozdielom medzi sumou, ktorú zaplatí investor pri vystavení zmenky a sumou vyplácanou v deň splatenia zmenky. V prípade, že zmenky vystavuje banka, **nevzťahuje sa na ne systém ochrany vkladov v rámci Fondu ochrany vkladov**, keďže zmenky sú taxatívne vyňaté spod ochrany vkladov.

F) **Investičný certifikát** je cenný papier, ktorého hodnota je nadviazaná na hodnotu určitého podkladového aktíva, ktorým môže byť:

a) index (napr. EURO STOXX 50)
b) úroková miera (napr. EURIBOR)
c) akcia a akciový kôš (baskets)
d) dlhový cenný papier (napr. americké Treasuries)
e) výmenný kurz (napr. EUR/USD)
f) komodity (napr. ropa, zlato)
g) kombinácie podkladových aktív
h) iné

S investičným certifikátom je spojené právo nadobudnúť finančný nástroj, ktorý je podkladovým aktívom investičného certifikátu, alebo právo na vyrovnanie v hotovosti, alebo ich kombinácia. Výnosy sú tvorené:

a) zmenou trhovej ceny investičného certifikátu (kapitálový výnos, ak je nákupná cena nižšia ako predajná)
b) dodatočným výnosom v závislosti od druhu investičného nástroja, napr. v prípade bonusového certifikátu emitent vypláca vopred definovanú výšku bonusu, ak vývoj kurzu podkladového aktíva splní vopred definované podmienky

Cena investičných certifikátov môže rásť, ako aj klesať. Trhová cena investičného certifikátu závisí od ponuky a dopytu na trhu a od trhovej ceny podkladového aktíva, pričom na ponuku a dopyt pôsobí viacero faktorov v závislosti od druhu investičného certifikátu. Investíciu v podobe investičného certifikátu je možné premeniť na hotovosť predajom tohto investičného certifikátu alebo jeho splatením, ak má certifikát určenú splatnosť. Rozdiel medzi predajnou a nákupnou cenou je zisk alebo strata investora.

G) **Finančné nástroje podľa § 5 ods. 1 písm. d) až j) ZOCP (ďalej spoločne len „Deriváty“)**

Všeobecná charakteristika derivátov

Deriváty sú finančné produkty, ktoré umožňujú zafixovať, resp. dohodnúť kurz alebo cenu, za ktorú sa môže aktívum vzťahujúce sa na tento kontrakt kúpiť alebo predať k určitému budúcemu dátumu.

Termínované kontrakty môžeme rozdeliť z hľadiska charakteru práva vyplývajúceho z kontraktu na

- pevné (nepodmienené) - podmienky uzatvorenia termínovaného obchodu sú vopred dané (forwardy, futures a swapy)
- opčné (podmienené) - postavenie oboch partnerov z hľadiska práv nie je symetrické, pretože právo realizácie kontraktu má len jeden partner, ktorý môže od kontraktu odstúpiť. V prípade realizácie kontraktu má druhý partner povinnosť kontrakt splniť.

Pre pevné termínované kontrakty a opčné kontrakty sa používa spoločný pojem deriváty, pretože trhová cena akéhokoľvek derivovaného kontraktu je odvodená od trhovej ceny podkladového aktíva. Deriváty môžeme rozčleniť podľa druhu podkladového aktíva, od ktorého sa odvodzujú, na: tovarové, úrokové, akciové, menové a iné. Z hľadiska charakteru podkladového aktíva sa deriváty niekedy členia na:

finančné, nefinančné a tovarové. Z hľadiska podstaty kontraktu môžeme deriváty rozdeliť na štyri základné druhy: forwardy, futures, swapy a opcie.

1) **Forwardový kontrakt (forward)** je najstarší a najjednoduchší derivát. Predstavuje záväzok kupujúceho kúpiť určité množstvo podkladového aktíva k určitému dňu za stanovených podmienok (realizačnú cenu) a záväzok predávajúceho predať dané množstvo aktíva za rovnakých podmienok. Obchoduje sa s nimi na OTC trhoch.

   Pri forwardovom kontakte sa spoločnosť, klient a zmluvná strana dohodnú na množstve, cene, termíne, spôsobe a mieste dodania predmetného (kontrahovaného) aktíva. To znamená, že deň dohody a deň uskutočnenia transakcie (dodávky a zaplatenia predmetného aktíva) sú dva rôzne dni. Toto je zásadné rozdiel oproti promptnému (spotovému) obchodu, keď deň dohody T je teoreticky zhodný s dňom dodávky. Obidve strany v oboch prípadoch majú povinnosť uskutočniť danú transakciu.

   Pri tomto type kontraktu zúčastnená strana môže mať jednu z dvoch pozícií:
   - dlhú pozíciu (kúpa - long)
   - krátku pozíciu (predaj – short)

   Riziká spojené s forwardom :

   Trhové riziko : trhová cena forewardových kontraktov je mimoriadne volatilná pretože na ňu vplýva mnoho faktorov hlavne cena podkladového aktíva a doba do expirácie.
   Kreditné riziko : pri záväznej dohode kupujúceho a predávajúceho môže prísť k insolventnosti zmluvných strán a neschopnosti plniť svoj záväzok. Toto riziko minimalizuje na to určená klíringová spoločnosť alebo broker, ktorí eliminujú neschopnosť zmluvných strán plniť podmienky dohody.
   Riziko pákového efektu : štandardizované množstvo podkladového aktíva spôsobuje multiplikovanie zisku resp. straty keďže sa zmena trhovej ceny znásobuje o počet podkladového aktíva na ktorý znie kontrakt. Z objemu kontraktu je potrebné zložiť kolaterál určený burzou resp. brokerom z ktorého sú vysporiadané kontrakty v čase expirácie. Kupujúci resp. predávajúci môže pri tomto vysporiadaní stratiť celú hodnotu kolaterálu v závislosti od ceny podkladového aktíva v čase expirácie.

2) **Futures** predstavujú záväzok kupujúceho kúpiť určité podkladové aktívum k určitému dátumu v budúcnosti za vopred stanovenú cenu a záväzok predávajúceho predať dané aktívum za istých podmienok.

   Termínované kontrakty futures súvisia s potrebou znížiť riziko, ktoré môžu nestabilné ceny (nestabilita cien komodít, úrokových sadzieb, výmenných kurzov mien atď.) znamenať pre investora (klienta).

   Futures sú kontrakty, na základe ktorých sa zmluvné strany zaväzujú kúpiť (resp. predať) určitý objem aktíva k určitému budúcemu dátumu za vopred stanovenú cenu.

   Základný rozdiel medzi forwardom a futures je v spôsobe vyrovnania. Forwardový kontrakt sa vyrovnáva v deň expirácie (splatnosti) a kontrakt futures sa vyrovnáva každý deň na marginových účtoch.

   Ďalší významný rozdiel je v tom, že futures sú štandardizované kontrakty a väčšinou sa realizujú na špeciálnych organizovaných trhoch – terminovaných burzách a forwardy sú individuálne dohody, „šité na mieru“ pre obidve strany a väčšinou sa realizujú na mimoburzovom (OTC) trhu.

   Každý kontrakt o terminovanom obchode typu futures obsahuje nasledujúce údaje:
   - predmetné podkladové aktívum
   - označenie futures (Symbol, Ticker)
   - objem
   - dátum splatnosti
   - spôsob a miesto dodania

- cenu

Jediný aspekt, ktorý je predmetom rokovania zúčastnených strán, je cena. Všetko ostatné je štandardizované. Napríklad štandardnými dátumami splatnosti terminovaných kontraktov typu futures na niektorých burzách sú tretie piatky v tzv. mesiacoch dodávky. Mesiace dodávky (exspiračné mesiace) môžu byť napr. marec, jún, september a december každého roku.

Aj pri termínovanom kontrakte typu futures zúčastnená strana môže mať v podstate jednu z dvoch pozícii:

- dlhú pozíciu (kúpa)
- krátku pozíciu (predaj)

S týmto typom kontraktu sa obchoduje na organizovaných burzách za štandardizovaných podmienok, a preto s ich obchodovateľnosťou nie sú problémy.
Ak je firma počas života kontraktu v dlhej (resp. krátkej) pozícií, neznamená to, že v nej musí zotrvať až do splatnosti kontraktu. Má možnosť na burze kúpiť (resp. predať) opačnú pozíciu a uzavrieť tak svoju celkovú pozíciu.

Riziká spojené s futures :

Trhové riziko : trhová cena futures kontraktov je mimoriadne volatilná pretože na ňu vplýva mnoho faktorov hlavne cena podkladového aktíva a doba do expirácie.
Kreditné riziko : pri záväznej dohode kupujúceho a predávajúceho môže prísť k insolventnosti zmluvných strán a neschopnosti plniť svoj záväzok. Toto riziko minimalizuje na to určená klíringová spoločnosť alebo broker, ktorí eliminujú neschopnosť zmluvných strán plniť podmienky dohody.
Riziko krajiny : vzhľadom na to, že niektoré krajiny sú významným producentom komodít, môže situácia na komoditnom trhu výrazne ceny futures, ktorých podkladovými aktívami sú dané komodity. Ceny komodít sú tiež závislé od počasia, živelných udalostí, politického vývoja a pod.
Úrokové riziko : stanovenie úrokových sadzieb centrálnych bánk a trhových úrokových mier ovplyvňujú trhovú cenu futures na úrokové miery, dlhopisy a menové páry a iné podobné finančné nástroje.
Riziko pákového efektu : štandardizované množstvo podkladového aktíva spôsobuje multiplikovanie zisku resp. straty keďže sa zmena trhovej ceny znásobuje o počet podkladového aktíva na ktorý znie kontrakt. Z objemu kontraktu je potrebné zložiť kolaterál určený burzou resp. brokerom z ktorého sú vysporiadané kontrakty v čase expirácie. Kupujúci resp. predávajúci môže pri tomto vysporiadaní stratiť celú hodnotu kolaterálu v závislosti od ceny podkladového aktíva v čase expirácie.

3) **Opcie.** Na rozdiel od termínových kontraktov typu forward a futures, pri ktorých sa obidve strany zaväzujú kúpiť, alebo predať určité aktíva k budúcemu dátumu, klient kupujúci opciu získava právo, nie však povinnosť, uskutočniť kúpu, alebo predaj predmetného aktíva. Protistrana predávajúca opciu však na seba preberá povinnosť vyhovieť požiadavke klienta uplatniť, alebo neuplatniť svoje právo.

Opcia preto predstavuje právo (nie však povinnosť) kúpiť, alebo predať aktívum za konkrétnu cenu v konkrétny deň v budúcnosti, alebo kedykoľvek do uplynutia tohto dňa.

Keď spoločnosť v rámci poskytovania investičných služieb realizuje kúpu opcie, je povinný zaplatiť za ňu určitú cenu, ktorú v praxi nazývame prémia. Za túto prémiu ma držiteľ opcie právo, ale v žiadnom prípade nemá povinnosť, kúpiť (call opcia) alebo predať (put opcia) určité aktívum, na ktoré sa viaže opcia – predmetné (kontrahované) aktívum.

Teda držiteľ opcie má možnosť na jednej strane pomerne jednoducho obmedziť svoje potenciálne straty v prípade, ak by sa cena aktíva začala vyvíjať pre neho nesprávnym smerom, a na druhej strane za prémiu, ktorú zaplatil za opciu, sa mu núka šanca prakticky neobmedzeného zisku v prípade, ak by sa cena aktíva začala vyvíjať pre neho priaznivým smerom.

Vopred dohodnutá cena, za ktorú sa môže uplatniť opcia, sa nazýva realizačná cena. Táto cena je samozrejme jednou z kľúčových zložiek, ktorá sa musí zohľadniť pri stanovení hodnoty opcie a jej

prémie. Ďalšou dôležitou zložkou je splatnosť opcie, dátum splatnosti. Z hľadiska doby možného uplatnenia poznáme dvahlavne druhy opcii:

- americké opcie – opcia môže byt uplatnená kedykoľvek počas život sa opcie vrastane dna splatnosti
- európske opcie – opcia môže byt uplatnená výhradne v deň splatnosti

Podobne ako v prípade kontraktov futures aj opcie sú obvykle štandardizované kontrakty, obchodovateľné na organizovaných trhoch – burzách. Teda držiteľ opcie má možnosť predať ju kedykoľvek – samozrejme za podmienky, že trh jej prisudzuje určitú hodnotu – čím uzavrie svoju pozíciu.

Hodnota opcie sa vždy viaže na trhovú hodnotu pravá kúpy a predaja kontrahovaného aktíva v konkrétny deň. Hodnotu opcie možno preto určiť nasledujúcim spôsobom:

Hodnota opcie (H)= vnútorná hodnota (VH) + časová hodnota (ČH)

Kde:

Vnútorná hodnota (VH) predstavuje maximálny zisk, ktorý možno získať z uplatnenia opcie v konkrétnom okamihu.

Časová hodnota (ČH) – je hodnota súvisiaca s pravdepodobnosťou pozitívnej zmeny ceny predmetného aktíva opcie v období medzi dneškom a dátumom splatnosti opcie. Čím kratšia je doba do splatnosti opcie, tým je časová hodnota nižšia.

Je zrejmé, že v deň uplatnenia opcie bude časová hodnota nulová, teda bude platiť:

H= VH

To znamená, že hodnota opcie je rovná jej vnútornej hodnote.

Cenu opcie ovplyvňujú nasledujúce premenné:

- spot – cena kontrahovaného aktíva
- realizačná cena
- volatilita ceny kontrahovaného aktíva
- doba do expirácie (splatnosti) opcie
- úroková sadzba

Využitím opcií je možné výrazne zlepšiť výkonnosť klientskych portfólií, nakoľko zapojením akciových opcií do portfólia sa dá znížiť (zaistiť) maximálna strata. Ochranné stop-loss príkazy neposkytujú dostatočnú ochranu v prípade prudkých výkyvov na trhoch alebo v prípade prudkého pohybu v čase mimo obchodovacích hodín na burzách. Výsledkom nerealizovaného stop-loss príkazu môže byť obrovská strata, ktorá by v prípade zapojenia opcií do portfólia bola už dopredu stanovená a zaistená.

Opcie v portfóliu poskytujú aj ochranu proti „shake-outom“- keď sa cena akcie pohne prudko jedným smerom, vychytá stop-loss príkazy a potom sa pohne druhým smerom. Ak má klient iba stop-loss príkaz, tak zrealizuje stratu a z pozície je von. V prípade zapojenia opcie môže klient podržať pozíciu a profitovať z následného pohybu druhým (želaným) smerom.

Vyžitím týchto derivátov môže spoločnosť znížiť trhové riziko zapojením opcií na indexy a tak ponechať najmä iba špecifické riziko konkrétnej akcie. Aplikáciou opcií na akciových trhoch sa súčasne znižujú náklady na hedžovanie akciových pozícií. Kúpa opcie a súčasne predaj opcie s inou realizačnou cenou pomáha získaním prémie čiastočne alebo úplne pokryť náklady na kúpu opcie.

Obchodovanie s opciami je bežné na svetových trhoch a portfólio manažéri bežne využívajú tento nástroj na zníženie maximálnej straty z otvorených pozícií ako aj na zlepšenie výkonnosti manažovaných portfólií.

Držiteľ opcie čelí riziku straty celej zaplatenej ceny opcie, pretože ak cena podkladového aktíva do expiračného dňa bude nad realizačnou cenou opcie (v prípade PUT opcie) alebo pod realizačnou cenou opcie (v prípade CALL opcie), tak opcia stratí celú svoju hodnotu a vyexpiruje bezcenná.

Obchodovanie s opciami je bežné na svetových trhoch a portfólio manažéri bežne využívajú tento nástroj na zníženie maximálnej straty z otvorených pozícií, ako aj na zlepšenie výkonnosti manažovaných portfólií.

Riziká spojené s opciami :

Trhové riziko : cena opcií (opčná prémia) je mimoriadne volatilná pretože na ňu vplýva mnoho faktorov hlavne cena podkladového aktíva a doba do expirácie. Cena podkladového aktíva určuje či je vhodné požiadať o realizáciu opcie a tým upravuje aj jej cenu. Doba do expirácie ovplyvňuje cenu opcie dĺžkou doby, po ktorú je možné požiadať o realizáciu opcie, dodávku podkladového aktíva.
Kreditné riziko : za vypísanie (predaj) opcie obdrží vystaviteľ opčnú prémiu. Vlastník však môže požiadať o realizáciu opcie, dodávku podkladového aktíva za dohodnutú cenu. V tomto prípade musí vystaviteľ zaobstarať podkladové aktívum na trhu, ak ho nevlastní, a predať ho vlastníkovi opcie ale od vlastníka opcie kúpiť za dohodnutú cenu. Trhová cena môže byť rozdielna ako obstarávacia a to môže spôsobiť stratu. U vlastníka je toto riziko spojené s tým, že vystaviteľ opcie nebude schopný dodať podkladové aktívum. Pri burzových opciách riziko nedodania podkladového aktíva eliminuje burza ako tvorca trhu. Prípadne trhová cena podkladového aktíva bude nevyhovujúca pre realizáciu opcie a vlastník príde o právo na jej realizáciu za čo zaplatil opčnú prémiu, ktorá sa mu nevráti.
Riziko pákového efektu : Štandardizované množstvo podkladového aktíva spôsobuje multiplikovanie zisku resp. straty keďže sa zmena trhovej ceny znásobuje o počet podkladového aktíva na ktorý znie kontrakt.

4) **Swapy** sú pevné termínové kontrakty, ktoré predstavujú výmenu série platieb denominovaných v jednej alebo viacerých menách. Slúžia pri riadení úrokového rizika (úrokové swapy), menového rizika (menové swapy) alebo pri súčasnom riadení menového aj úrokového rizika (menovo-úrokové swapy). Ich životnosť štandardne presahuje jeden rok.

Swap je kontrakt, na základe ktorého dochádza medzi dvomi zmluvnými stranami na určitú dobu k vzájomnej výmene zvyčajné finančných tokov podľa vopred stanovených podmienok.

Úrokový swap je kontrakt, ktorý predstavuje dohodu zmluvných strán na určitú dobu si vzájomne vymeniť splatný úrokový záväzok alebo pohľadávku. Takéto kontrakty nie sú ani investovanie ani financovanie, pretože zvyčajne nenastáva žiaden presun istiny. Zmluvné strany si swapom vymieňajú len úroky viazané na aktíva, resp. pasíva, ktoré majú vo svojich portfóliách. Pri tomto druhu swapu sa vymieňa pevná úroková sadzba za pohyblivú úrokovú sadzbu a opačne.

Menový swap je kontrakt, ktorý predstavuje dohodu zmluvných strán vzájomne si vymeniť meny a ich splatný úrokový záväzok alebo pohľadávku na určitú dobu, na konci ktorej sa východisková operácia otočí. Pri tomto druhu swapu sa navzájom vymieňajú dve rôzne meny. Swapové operácie sa obvykle vykonávajú prostredníctvom banky alebo iného finančného sprostredkovateľa. Úlohou banky je pripraviť operáciu a zabezpečiť zaplatenie príslušných čiastok, za čo dostane províziu.

Riziká spojené so swapom :

Riziko neplnenia záväzku druhou stranou, ktorému sa investor vystavuje pri uzatváraní dohody o swape s inou firmou, predstavuje riziko, že druhá strana v danej operácií nesplní záväzky vyplývajúce z uzatvorenej dohody. Pri swapových operáciách je veľmi dôležitý rating, určenie schopnosti splnenia úveru jednotlivých zmluvných strán, pretože napríklad oneskorené splatenie jednej alebo dvoch platieb jednou zmluvnou stranou môže hodnotu takéhoto swapu významne zmeniť.
Trhové riziko súvisí so zmenami podmienok na trhu (napr. so zmenami úrokových sadzieb alebo výmenných kurzov) počas existencie swapu, čím sa operácia stáva menej zaujímavou než bola v čase uzatvárania dohody.

5) **Contract for Difference (CFD) - finančné rozdielové zmluvy**

Finančný derivát, dohoda medzi dvoma stranami (obyčajne medzi investorom a brokerom) o uzatvorení kontraktu, kde nedochádza k fyzickej dodávke podkladového aktíva (akcia, dlhopis, komodity, úroková miera alebo menový pár), ale vysporiadava sa rozdiel medzi hodnotou, za akú investor kontrakt kúpil a hodnotou, za koľko kontrakt predal. Pre otvorenie CFD pozície stačí kupujúcemu ale aj predávajúcemu vlastniť časť objemu obchodu, ktorý za zablokovaný trhom, brokerom alebo clearingovou organizáciou, ktorý slúži na zabezpečenie plnenia dohody.

Riziká spojené s CFD :

Trhové riziko : trhová cena futures kontraktov je mimoriadne volatilná pretože na ňu vplýva mnoho faktorov hlavne cena podkladového aktíva a doba do expirácie.
Kreditné riziko : pri záväznej dohode kupujúceho a predávajúceho môže prísť k insolventnosti zmluvných strán a neschopnosti plniť svoj záväzok. Toto riziko minimalizuje na to určená klíringová spoločnosť alebo broker, ktorí eliminujú neschopnosť zmluvných strán plniť podmienky dohody.
Pákový efekt a s ním spojené riziko : z objemu kontraktu je potrebné zložiť kolaterál určený burzou resp. brokerom z ktorého sú vysporiadané kontrakty pri uzatvorení. Kupujúci resp. predávajúci môže pri tomto vysporiadaní stratiť celú hodnotu kolaterálu v závislosti od ceny podkladového nástroja.

6) **Warrant** dáva majiteľovi právo kúpiť dohodnutý počet akcií alebo dlhopisov vo vopred dohodnutom čase za vopred dohodnutú cenu (realizačná, strike cena) od emitenta. Warranty najčastejšie získa vlastník akcií spoločnosti ako vernostnú odmenu, resp. ako formu dividendy. Tieto nástroje sa neskôr môžu na sekundárnom trhu voľne obchodovať. Nadobudnúť je ich možné aj na trhu.

Riziká spojené s warantom:

Trhové riziko : cena warrantov je taktiež volatilná a závislá ako cena opcií od hodnoty podkladového aktíva a doby do expirácie. Cena podkladového aktíva určuje či je vhodné požiadať o realizáciu warrantu a tým upravuje aj jeho cenu.
Kreditné riziko : vlastník warrantu môže požiadať o jeho plnenie, dodávku podkladového aktíva za dohodnutú cenu. V tomto prípade musí spoločnosť predať vlastníkovi svoje akcie za dohodnutú cenu. U vlastníka warrantu je toto riziko spojené s tým, že emitent nebude schopný dodať svoje akcie, prípadne trhová cena podkladového aktíva bude nevyhovujúca pre realizáciu a vlastník pri expirácii príde o právo na jeho realizáciu, ktoré obdržal ako dividendu či nakúpil na trhu.

7) **Deriváty na komodity a drahé kovy** sú kontrakty, pri ktorých podkladovým aktívom sú tovary alebo drahé kovy, t.j. zlato, striebro, platina, paládium. Ide o všeobecné, premiestniteľné produkty, ktoré sa predávajú a nakupujú pod presnými pravidlami, ich súčasťou sú popisy, množstvá a časy dovozu. Ide napr. o uncu zlata a iné drahé či priemyselné kovy, hektolitre pomarančovej šťavy, tóny kávy, barely ropy, obilniny, olejniny, energiu a mnoho ďalších.

Riziká spojené s komoditnými derivátmi :

Trhové riziko : trhová cena komoditných derivátov je mimoriadne volatilná pretože na ňu vplýva mnoho faktorov hlavne cena podkladového aktíva a doba do expirácie.

Kreditné riziko : pri záväznej dohode kupujúceho a predávajúceho môže prísť k insolventnosti zmluvných strán a neschopnosti plniť svoj záväzok. Toto riziko minimalizuje na to určená klíringová spoločnosť alebo broker, ktorí eliminujú neschopnosť zmluvných strán plniť podmienky dohody.
Riziko krajiny : vzhľadom na to, že niektoré krajiny sú významným producentom komodít, môže situácia na komoditnom trhu výrazne ceny futures, ktorých podkladovými aktívami sú dané komodity. Ceny komodít sú tiež závislé od počasia, živelných udalostí, politického vývoja a pod.